

O CZASOPIŚMIE *FILOZOFIA I NAUKA*. *Studia filozoficzne i interdyscyplinarne*

W czasopiśmie zamierzamy prezentować całą filozoficzną problematykę, która ma związki z nauką.

FILOZOFIA I NAUKA. Studia filozoficzne i interdyscyplinarne obejmuje następujące obszary:

- problematykę filozoficzną asymilującą wyniki nauki jako przedmiot analiz, źródła informacji lub inspiracje;
- epistemologię i metodologię;
- dociekania nad filozofią projektowaną jako nauka;
- rozważania nad relacjami pomiędzy nauką a światem życia, rzeczywistością społeczną i kulturą.

Interdyscyplinarność

W czasopiśmie zamierzamy publikować także prace łączące wątki *stricto* filozoficzne z typowo naukowymi. Zamierzenie to ujmuje fakt rozmytości i płynności granic pomiędzy nauką i filozofią. Niektóre ważne przedsięwzięcia we współczesnej filozofii mają wyraźny charakter interdyscyplinarny.

Multiprogramowość

W czasopiśmie nie wprowadza się programowych metafizycznych ograniczeń. Nie jest ono forum publikacyjnym jednej tylko szkoły filozoficznej. Multiprogramowość jest promowana w czasopiśmie między innymi jako wyraz specyfiki obecnej filozofii.

O charakterze czasopisma. Komentarze

Filozofia, zwłaszcza współczesna, rozwija się w dialektycznym napięciu wobec nauki. Wzięta jako całość filozofia dystansuje się od nauki, wypracowując teoretyczne konstrukcje autonomiczne, i też kooperuje z nią na różne sposoby. Nauka od czasu swego powstania stanowi dla filozofii i przedmiot badań, i źródła treści, z reguły poddawane filozoficznym transformacjom. Koneksje pomiędzy filozofią i nauką mają też wymiar metafizyczny: status

filozofii określa się również poprzez przeciwstawianie jej nauce albo projektując filozofię jako naukę.¹

W dziejach filozofii nauka jest stale przedmiotem dociekań epistemologicznych oraz metodologicznych. Według obowiązujących standardów klasyfikacyjnych te pierwsze rozważają kwestie warunków możliwości wiarygodnej wiedzy naukowej, te drugie badają metody i procedury naukowe. Współczesną filozofię nauki koncentrującą uwagę na kwestiach głównie (aczkolwiek nie wyłącznie) metodologicznych uznaje się w nurtach konkurencyjnych za grzebiącą filozoficzny problem nauki. Pogląd taki głosi między innymi Jürgen Habermas, za Frankfurczykami, a także zwolennicy tradycji transcendentnej. W opozycji do metodologicznie zorientowanej analitycznej filozofii nauki rozwija się między innymi rozmaite koncepcje socjologizujące nauki, które uznają jej wymiar społeczny nauki za nieoddzielny od poznawczego i, co więcej, fundujący. Ważne grupy opozycji stanowią też ewolucyjne koncepcje wiedzy, pragmatyzm i jeszcze inne.

Teorie naukowe stanowią dla filozofii ważne – choć przeważnie nie jedyne, poza nurtami radykalnie scjentystycznymi – źródło problemowej inspiracji oraz informacji o rzeczywistości. Wyniki nauki są podstawą filozoficznych rozważań w filozofii przyrody, filozofii umysłu, filozofii poznania, filozofii społecznej, filozofii człowieka, filozofii kultury, nawet w filozofii *Lebensweltu*. Filozoficzne problemy biogenezy oraz najnowsze koncepcje umysłu są spektakularnymi przykładami fuzji, w których badania filozoficzne są nieoddzielne od naukowych, a granica pomiędzy nimi zaciera się. Teorie naukowe pełnią rolę wspomagającą, wzbogacającą i reorientującą filozoficzne dyskusje. Ważne impulsy wniosła w ostatnich dziesięcioleciach kognitywistyka, uzależniając nowe obszary filozoficznych dociekań od nauki.

W znaczących we współczesnej filozofii obszarach asymilujących wyniki nauki nie zgłasza się przy tym na ogół pretensji dawnych scjentyzmów do deautonomizacji filozofii. Za niepodzielną podstawę filozoficznej refleksji wydaje się tu być uznawana całość ludzkiej wiedzy.

Filozofia stawia też nowe problemy inspirując się wynikami nauki. Są to między innymi problemy etyczne i społeczne pojawiające się w obszarze zastosowań nauki, liczne nowe zjawiska społeczne badane w socjologii (na przykład wpływ mediów elektronicznych na kulturę i świat życia). Wyniki nauki inspirują filozoficzne idee także negatywnie w jej stanowiskach dystansujących się całkowicie od nauki.

Nauka jest ważnym elementem współczesnej cywilizacji. Istotną, szeroko eksplorowaną dziedziną badań filozoficznych stanowią w związku z tym roz-

¹ Neokantyzm w swych czterech wersjach postulował, iż filozofia jest nauką (Ernst Cassirer, *Neokantianism*, Encyclopaedia Britannica, wyd. 14, 1928). Edmunda Husserla projekt fenomenologii to projekt filozofii jako nauki ścisłej, absolutnie ugruntowanej, o prawdziwych początkach (E. Husserl, *Filozofia jako ścisła nauka*, wg przekładu w: *Filozofia współczesna*, Z. Kuderowicz, red., Warszawa 1990, s. 201; *Medytacje Kartezjańskie*, przeł. A. Weis, PWN, Warszawa 1982, s. 10).

ważania dotyczące oddziaływań pomiędzy nauką, kulturą, społeczeństwem i *Lebensweltem*.

W filozofii od drugiej połowy dwudziestego wieku narasta dywersyfikacja tradycji filozoficznych, także tych, które podejmują problemy dotyczące nauki lub posiłkują się jej wynikami. Zwielokrotnia to i komplikuje całościowy obraz wnikania nauki do filozofii. Same tradycje i szkoły filozoficzne nie są bezwzględnie stałe, fluktuują i integrują się z innymi. Przenikanie się tradycji i szkół, próby ich jednoczenia, wzajemne współkształtowanie się jest specyficzną cechą współczesnej filozofii, przede wszystkim najnowszej. W niej właśnie ton nadają i odgrywają pierwszoplanową rolę kolże różnych tradycji filozoficznych, dawniej uznawanych za odrębne i hermetyczne. W polskiej literaturze przedmiotu na wzajemne przenikanie i rozplywanie tożsamości tradycji filozoficznych i szkół wskazywał, prawie w odosobnieniu, Marek Siemek w pracy zamieszczonej w książce *Drogi współczesnej filozofii*.²

Prezentacje dociekań prowadzonych w różnych tradycjach filozoficznych w jednym czasopiśmie są oparte na ideach przeciwstawiania się jednostronności filozoficznych punktów widzenia, izolowania teoretycznych perspektyw, i ignorowania faktu fluktuacji tradycji filozoficznych. Zderzanie się różnych teoretycznych sposobów filozofowania o nauce lub w powiązaniu z nią w jednym czasopiśmie daje szansę na uzyskiwanie efektów synergii, a więc proponowanie poglądów bogatszych, głębszych, adekwatniejszych.

Powstanie czasopisma *FILOZOFIA I NAUKA. Studia filozoficzne i interdyscyplinarne* zapowiadano w opublikowanej w 2011 monografii zbiorowej *Nauka w filozofii. Oblicza obecności* (Wydawnictwa IFiS PAN, Warszawa 2011), traktując ją jako zwiastun czasopisma. Obecnie otrzymanie grantu (projekt nr 11 H 12 0302 81) pozwoliło na utworzenie czasopisma i jego wydawanie.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

² Marek J. Siemek, *Myśl drugiej połowy XX wieku*, w: *Drogi współczesnej filozofii*, wybór i wstęp M. J. Siemek, Czytelnik, Warszawa 1978.